

Banskoštiavnická vodohospodárska sústava - minulosť a súčasnosť významného technického diela

Michal Červeň

Anotácia

Banskoštiavnická unikátna banská energetická vodohospodárska sústava vznikla medzi rokmi 1625 - 1834. Jej vznik je spojený s vývojom banského priemyslu. Má však aj dôležité postavenie v oblasti výstavby a vývoja priehrad. 18. storočie nazývame tiež zlatým vekom priehradného staviteľstva. V práci je pozornosť venovaná niektorým významným originalitám a technickým zaujímavostiam tejto sústavy. Na základe získaných podkladov som vypracoval analýzu súčasný stav Banskoštiavnickej vodohospodárskej sústavy. Zo súboru tajchov, ktoré sú rozdelené do 8 skupín som sa v práci zamerlal na všetky nádrže a ich sústavy.

Kľúčové slová: jarky, tajch, sústava

Annotation

Banskoštiavnická unique mining energy water management system was built and developed between years 1625–1828. Its formation is linked with the development of mining industry. It also have an important role in the development and construction of dams. 18th century is also called the golden age of dam construction. The paper is devoted to some significant originalities and technical attractions of that systems. Based obtained on the documents I processed analysis of current status Banskoštiavnicka water management system. From the set of water reservoirs and their system which are divided into 8 groups, I mainly for all water reservoirs in my work.

Keys words: ditches, water reservoirs, system

Abstrakt

Predmetom predkladanej práce je analýza fungovania Banskoštiavnickej vodohospodárskej sústavy. Táto banská energetická sústava bola budovaná od roku 1625 až do roku 1834. Celú sústavu môžeme rozdeliť do ôsmich menších podsústav. Jednotlivé časti vodohospodárskych sústav sa skladajú z tajchov - umelých vodných nádrží, zberných, náhonných jarkov, vodných

štôlní, šácht, štôlní a úpravnických zariadení - stúp. Celý tento systém pracoval tak, aby zachytil povrchovú vodu, ktorá sa následne využila na pohon čerpacích strojov, ktoré odčerpávali podzemnú vodu zo zatopených baní. V práci je pozornosť venovaná originalitám a technickým zaujímavostiam tejto sústavy. Obsah práce je rozdelený na historickú a súčasnú časť. Pozornosť som venoval najmä vzájomnej väzbe medzi jednotlivými prvkami vodohospodárskej sústavy (tajchami) a (jarkami). V práci sú spomenuté všetky zberné, náhonné jarky a tajchy sústavy. Výsledkom práce sú mapy a prehľadné tabuľky, hodnotiace súčasný kvalitatívny a kvantitatívny stav vodohospodárskej sústavy. Okrem toho v tabuľke nájdete aj konkrétne možnosti obnovy jednotlivých jarkov. Banskoštiavnická vodohospodárska sústava predstavuje jednu z najvýznamnejších technických pamiatok Slovenska, ktorá pomaly, ale isto zaniká...

Abstract

Subject of the submitted work is analysis of the functioning of the Banskoštiavnicka water management system. This was mining energy system built between years 1625–1834. The entire system can be divided into eight smaller subsystems. The individual parts of the water systems are composed of historical dam - water reservoirs, feeder, outflow ditches, water adit, shafts, adit and neat equipment - stúp. This whole system worked so that the captured surface water, which is then used to power the pumping machines, which draw off that groundwater from the flooded mines. My work is focusing on the originalities and technical curiosities. Content of the work is divided historical and present section. I concentrated primarily on the relation between particular elements of the water management system (water reservoirs) and their bonds (ditches). All the water reservoirs and ditches of the complex with basic information about their parameters are mentioned in the text. Attainment of the work is depicted in maps and synoptic charts evaluating the current qualitative and quantitative conditions of the water management system. In addition, the table also provides the specific capabilities of each recovery ditches. Banskoštiavnicka water system represents one of the most important technical monuments in Slovakia, which slowly but surely extinguished...